УДК 351.8

І. В. Ушаков,
аспірант, Інститут державного управління та наукових досліджень з цивільного захисту;
начальник відділу міжнародного військового співробітництва,
Національний університет оборони України імені Івана Черняховського, м. Київ
ORCID ID: https://orcid.org/0000-0002-0231-085X

DOI: 10.32702/2306-6814.2022.22.103

АНАЛІЗ ПРОБЛЕМНИХ ПИТАНЬ МЕХАНІЗМІВ РЕАЛІЗАЦІЇ ЦИВІЛЬНО-ВІЙСЬКОВОГО СПІВРОБІТНИЦТВА У СЕКТОРІ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ

I. Ushakov,
Postgraduate student, Institute of Public Administration and Research in Civil Protection;
Head of the Department of International Military Cooperation,
National Defence University of Ukraine named after Ivan Cherniakhovskyi, Kyiv

ANALYSIS OF PROBLEMATIC ISSUES OF THE MECHANISMS OF IMPLEMENTATION OF CIVIL-MILITARY COOPERATION IN THE SECURITY AND DEFENSE SECTOR OF UKRAINE

Сталий, прогресивний розвиток України та національна безпека держави залежать від ефективності державних управлінських рішень в тому числі у секторі безпеки і оборони України. Фрагментарність, розбалансованість, внутрішні суперечності, непослідовність в прийнятті рішень у секторі безпеки і оборони України особливо виявляються під час формування державної політики та у законотворчості.

Не викликає сумніву, що наявність дієвої системи підтримки прийняття управлінських рішень підвищує наукове обгрунтування управлінських рішень у будь-якій галузі, зокрема у секторі безпеки і оборони, та сприяє прийняттю оптимальних державних управлінських рішень.

Сучасні керівники повинні мати знання, уміння та навички, що дають змогу не лише адекватно реагувати на зміни в управлінських ситуаціях, а й передбачати їх, що в свою чергу зменшує час на розроблення, прийняття та реалізацію управлінських рішень.

Спираючись на загальноприйняту класифікацію механізмів державного управління та на підставі аналізу їхніх характеристик, запропоновано визначення механізмів цивільно-військового співробітництва у секторі безпеки і оборони України, як системної діяльності органів державного управління, складових сектору безпеки і оборони України, урядових, неурядових та міжнародних організацій, визначених посадових осіб, які об'єднані спільними цілями та завданнями, спрямованими на забезпечення національної безпеки за допомогою належного використання комунікативних можливостей держави — зв'язків з громадськістю, інформаційних та психологічних операцій, цивільно-військового співробітництва з метою просування загальнодержавного наративу, формулювання та впровадження ключових повідомлень для підвищення розуміння діяльності складових сектору безпеки і оборони України суспільством, налагодження їх дієвої та ефективної координації зокрема та цілей держави загалом.

В даній статті досліджено проблемні питання таких механізмів цивільно-військового співробітництва у секторі безпеки і оборони України, як правовий, організаційний, політичний, інформаційний та спеціальний.

Важливість дослідження обумовлюється необхідністю підвищення ефективності прийняття та реалізації управлінських рішень у секторі безпеки і оборони України, а також формуванню теоретичної основи для удосконалення вітчизняної моделі цивільно-військового співробітництва, як ефективної складової відносин між сектором безпеки і оборони України, цивільним середовищем та політичною владою.

Sustainable, progressive development of Ukraine and the national security of the state depend on the effectiveness of state management decisions, including in the security and defense sector of Ukraine. Fragmentation, imbalance, internal contradictions, inconsistency in decision-making in the security and defense sector of Ukraine are especially evident during the formation of state policy and law-making.

There is no doubt that the presence of an effective management decision support system increases the scientific justification of management decisions in any field, in particular in the security and defense sector, and contributes to the adoption of optimal state management decisions.

Modern managers must have knowledge, abilities and skills that allow not only to respond adequately to changes in management situations, but also to anticipate them, which in turn reduces the time for development, adoption and implementation of management decisions.

Based on the generally accepted classification of mechanisms of state administration and based on the analysis of their characteristics, the definition of mechanisms of civil-military cooperation in the security and defense sector of Ukraine is proposed, as a systemic activity of state administration bodies, components of the security and defense sector of Ukraine, governmental, non-governmental and international organizations, designated officials who are united by common goals and tasks aimed at ensuring national security through the proper use of the state's communication capabilities — connections with the public, informational and psychological operations, civil-military cooperation with the aim of promoting the national narrative, formulating and implementing key messages to increase society's understanding of the activities of the components of the security and defense sector of Ukraine, establishing their effective and efficient coordination in particular and the goals of the state in general/

This article investigates the problematic issues of such mechanisms of civil-military cooperation in the security and defense sector of Ukraine as legal, organizational, political, informational and special.

The importance of the study is determined by the need to increase the effectiveness of the adoption and implementation of management decisions in the security and defense sector of Ukraine, as well as the formation of a theoretical basis for improving the domestic model of civil-military cooperation, as an effective component of relations between the security and defense sector of Ukraine, the civilian environment and political power.

Ключові слова: сектор безпеки і оборони України, гібридна агресія, цивільно-військове співробітництво, механізми державного управління.

Key words: security and defense sector of Ukraine, hybrid aggression, civil-military cooperation, mechanisms of state administration.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ АБО ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Розпалювання Російською Федерацією збройного конфлікту у східних регіонах України у 2014 році, тимчасова окупація частини території нашої держави, а згодом повномасштабна військова агресія Російської Федерації проти України, актуалізують необхідність опрацювання та аналізу проблемних питань механізмів реалізації цивільно-військового співробітництва у секторі безпеки і оборони України, як одного із засобів фор-

мування безпекових та оборонних спроможностей держави, а також важливого показника у процесі посилення інформаційної безпеки держави.

Діяльність відповідних керівників складових сил оборони передбачає тісну співпрацю з різними структурами та установами, що зазвичай, в умовах мирного часу, не входять до постійного кола спілкування. Виникають жорсткі обмеження у часі, що заважають з'ясуванню того, хто несе відповідальність за вирішення певної проблеми. Тому ключове значення приділяється ступеню готовності до дій в таких обставинах, визначенні кола обов'язків та розподіл відповідальності, що передбачає здатність прийняття та реалізації необхідних управлінських рішень. Це в свою чергу сприятиме зміцненню спроможностей сил оборони, підвищенню їх готовності до виконання завдань за призначенням, а також можливості проведення спільних дій (операцій) з підрозділами НАТО.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ, У ЯКИХ ЗАПОЧАТКОВАНО РОЗВ'ЯЗАННЯ ЦІЄЇ ПРОБЛЕМИ

Проблему пошуку виходу з кризи розглядають в своїх наукових працях вітчизняні вчені та експерти, серед яких слід відзначити В.П. Горбуліна, Ю.В. Пунду, Ю.І. Радковця, В.А. Ліпкана, О.Ф. Сальнікову, Д.П. Музиченка, В.М. Телелима та інших.

Підходи до розуміння та концептуальні засади визначення терміна "механізми державного управління? висвітлено у працях провідних вчених у галузі державного управління В.Б. Авер'янова, Г.В. Атаманчука, В.Д. Бакуменка, Д.Ф. Дукова, В.М. Князєва, Р.Р. Ларіної, Н.Р. Нижник, Г.С. Одінцової, Ю.А. Тихомирова, Л.П. Юзькова тощо.

Питання підвищення ефективності сектору безпеки і оборони України через введення нових державних механізмів розглянуто у працях Ю.С.Дмитренка, О.Ф.Сальнікової, А.С.Сіцінського, М.В.Сіцінської та ін. Однак проблематика створення та розвитку механізмів цивільно-військового співробітництва у секторі безпеки і оборони України потребує грунтовного наукового дослідження у цій сфері.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

У даній статті автор ставить за мету виявити проблемні питання механізмів реалізації цивільно-військового співробітництва у секторі безпеки і оборони України в умовах повномасштабної військової агресії Російської Федерації проти України та з урахуванням її гібридної складової, під час якої застосовуються не лише традиційні військові операції, а й різноманітні невоєнні (політичні, інформаційні, економічні) сили та засоби боротьби.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ З ПОВНИМ ОБГРУНТУВАННЯМ ОТРИМАНИХ НАУКОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Аналіз вивчення політичної та безпекової ситуації в Україні, яка склалася ще на початку 2014 року, свідчив про неефективність існуючих на той час підходів до проведення заходів, направлених на здобуття довіри та покращення співпраці між цивільним сектором, Збройними Силами України (далі — ЗС України) та іншими складовими сил оборони України в районах постійної дислокації військових частин та проведення операції об'єднаних сил.

З іншого боку передумовою повномасштабної військової агресії Російської Федерації проти України було прагнення держави-агресора досягти своїх геополітичних цілей, в тому числі шляхом маніпулювання суспільною свідомістю та навмисною фальсифікацією фактів з історії. Активно використовуючи різноманітні інструменти спеціальних служб, Російська Федерація протягом десятиліть веде цілеспрямовану інформаційну війну проти нашої держави, формуючи негативну громадську думку у російському суспільстві. Це і є однією з основних ознак сучасних конфліктів, що класифікуються як "гібридні".

Генерал-лейтенант ВПС США Д.Ласіка у своїй праці "Стратегічні наслідки гібридних воєн: теорія перемоги" зазначив, що "основою ведення гібридних воєн є їх інформаційно-психологічна складова, а об'єктом впливу стає насамперед суспільна свідомість, а не збройні сили чи інфраструктура". Також він зазначає, що "гібридні загрози мають нечітку форму, що робить складною для виявлення та протидії фізичну складову діяльності агресора" [1].

Загалом "гібридність" воєн чи загроз можна визначити, як вищий ступінь загострення протирічь між державами, що характеризується застосуванням усього спектру політичних, фінансово-економічних та інформаційних інструментів впливу.

"У сучасних умовах, коли на методи, форми і способи початку та ведення воєн міжнародним правом війни накладені значні обмеження, щоб застосувати зброю проти іншої держави потрібний потужний інформаційний привід для початку війни, який має виправдати перед виборцями обраний ними уряд за можливі людські втрати й не допустити відсторонення уряду від влади та подальшого осуду. Необхідність мінімізації людських втрат і забезпечення підтримки воєнних дій власним населенням і світовою спільнотою зміщує акценти у війні в бік уникання прямих зіткнень збройних сил конфліктуючих держав, проведення потужних інформаційних операцій з метою впливу на власне населення й населення супротивника з намаганням досягти цілей війни "чужими руками" (діями повстанців, добровольців, ополченців)" [2].

Ще перед окупацією українського півострова Крим та окремих районів Донецької та Луганської областей у 2014 році, а потім перед повномасштабним військовим вторгненням Російської Федерації до нашої держави 24 лютого 2022 року, світове співтовариство спостерігало дії держави-агресора, що притаманні, за своїми ознаками заходам, формам і способам ведення "гібридної агресії", а саме:

— загроза застосування збройних сил Російської Федерації, що розташовані вздовж державного кордону України, у разі застосування військової сили проти власного "мирного населення";

— потужний, цілеспрямований інформаційно-психологічний вплив через засоби масової інформації (далі — ЗМІ), використовуючи медіа ресурси, що належали "прихованим" колаборантам, спрямований на формування міжнародного іміджу України як штучної, нестабільної держави, неспроможної до прогресивного соціально-економічного розвитку;

— створення негативного іміджу влади України на міжнародній арені;

— посилення тиску з боку держави-агресора в політичній, економічній, соціальній, дипломатичній та інформаційній сферах тощо [3];

— протидія формуванню систем колективної безпеки за участю України;

— провокування сепаратистських настроїв в районах компактного проживання національних меншин на території України;

— небажання вирішення питань щодо розмежування державного кордону в акваторії Чорного та Азовського морів, договірно-правового оформлення державного кордону України з Російською Федерацією, Республікою Білорусь та Республікою Молдова.

Після ж вторгнення, грубо порушуючи принципи та норми міжнародного права й свободи людини і громадянина, вже відкрито Російська Федерація почала застосовувати заходи, які ускладнюють захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності та демократичного конституційного ладу, інших життєво важливих національних інтересів України, та безпосередньо загрожують державній безпеці нашої держави:

— блокування спроб міжнародної спільноти врегулювати конфлікт відповідно до норм міжнародного права;

— залучення до війни незаконно створених збройних формувань, представників криміналітету, найманців (як то ЧВК Вагнера), диверсійно-розвідувальних сил;

— підживлення сепаратистських настроїв, використовуючи організовані злочинні угруповання та певних корумпованих посадових осіб;

— втягування цивільного населення у конфлікт в якості "живих щитів" (добровільно та примусово);

— організація проведення плебісциту (фейкового референдуму) на тимчасово окупованих територіях з псевдо метою захисту окремих груп населення;

— вивезення з тимчасово окупованих територій матеріальних цінностей, енергоносіїв та сировини;

— мілітаризація тимчасово окупованих територій шляхом формування нових військових з'єднань і частин, постачання бойовиків, військової техніки та засобів матеріально-технічного забезпечення, розповсюдження зброї і боєприпасів;

— нарощування поблизу державного кордону України, в тому числі на території Республіки Білорусь, угруповання військ з потужним ударно-наступальним потенціалом, створення нових та модернізація наявних об'єктів військової інфраструктури;

— активізація спеціальними службами Російської Федерації розвідувально-підривної діяльності з метою дестабілізації соціально-політичної обстановки в Україні, підтримки незаконних збройних формувань на тимчасово окупованих територіях нашої держави та, як наслідок, створення умов для збільшення масштабів збройної агресії, порушення функціонування органів державної влади та місцевого самоврядування, залякування місцевого населення та позбавлення його волі до опору;

— намагання впливати на національні меншини, які проживають на території України, шляхом ухвалення органами державної влади та місцевого самоврядування рішень на шкоду державній безпеці України;

— посягання на суверенітет України в окремих її районах;

— готовність до використання території та повітряного (морського) простору України для ведення бойових дій у разі виникнення воєнного конфлікту між НАТО та Російською Федерацією.

На тлі інформаційної експансії Російської Федерації, шляхом розширення власної інформаційної інфраструктури та контрольованих нею структур на тимчасово окупованих територіях України, ускладнюється нейтралізація вказаних викликів та загроз з боку держави-агресора.

Слід зауважити, що напруженість присутня також і в інформаційному безпековому середовищі нашої держави, що обумовлене недостатньою розвиненістю національної інформаційної інфраструктури та слабкістю системи стратегічних комунікацій.

В даному контексті нас цікавлять питання механізмів реалізації цивільно-військового співробітництва (далі — ЦВС), яке, згідно з Доктриною зі стратегічних комунікацій, затвердженою Головнокомандувачем ЗС України 12 жовтня 2020 року, визначено складовою стратегічних комунікацій у ЗС України [4] та, відповідно до положень, якої штаби усіх рівнів організовують залучення сил та засобів інших видів забезпечення до виконання завдань ЦВС, основними з яких є: організація цивільно-військової взаємодії, підтримка дій військ (сил) та підтримка об'єктів цивільного середовища.

Відомо з [5], що підрозділи ЦВС проводять певні заходи стратегічних комунікацій за такими напрямами:

— розповсюдження друкованих видань проукраїнської спрямованості серед місцевого населення;

— залучення ЗМІ до висвітлення діяльності ЗС України в районі проведення операції;

— відновлення радіомовлення в районі проведення операції;

— гуманітарні та соціальні проекти тощо.

Аналізуючи механізми реалізації ЦВС у секторі безпеки і оборони України (далі — СБіО України) слід зазначити, що у науковій літературі здебільшого розглядаються такі види механізмів державного управління: політичні, економічні, соціальні, організаційні, правові, комплексні та мотиваційні.

Ми же, спираючись на загальноприйняту класифікацію механізмів державного управління та на підставі аналізу їхніх характеристик, під механізмами ЦВС СБіО України розуміємо системну діяльність органів державного управління, складових СБіО України, урядових,

неурядових та міжнародних організацій, визначених посадових осіб, які об'єднані спільними цілями та завданнями, спрямованими на забезпечення національної безпеки за допомогою належного використання комунікативних можливостей держави — зв'язків з громадськістю, інформаційних та психологічних операцій, цивільно-військового співробітництва з метою просування загальнодержавного наративу, формулювання та впровадження ключових повідомлень для підвищення розуміння діяльності складових СБіО України суспільством, налагодження їх дієвої та ефективної координації зокрема та цілей держави загалом.

Задля підвищення рівня взаємодії складових СБіО України ми розглядаємо та застосовуємо такі механізми ЦВС у СБіО України:

— правовий;
— організаційний;
— політичний;
— інформаційний;
— спеціальний.

Розглядаючи правовий механізм треба звернутися до досліджень Д.Д. Коссе щодо значення та сутності самого правового режиму: зазначений "режим установлюється законодавством та залежить від забезпечення зі сторони держави"; його метою є "регламентація специфічним чином конкретних сфер суспільних відносин, обмежена часом або простором тих чи інших суб'єктів та об'єктів права"; він "передбачає особливий порядок правового регулювання, що здійснюється безперервно і включає в себе сукупність юридичних засобів, що займають чітко визначене місце в їх ієрархії"; також він "забезпечує необхідне соціальне становище в державі, належну сприятливу обстановку для існування певного типу правовідносин або несприятливі наслідки, що мають на меті забезпечення задоволення інтересів учасників відносин" [6].

Базовим елементом правового режиму є сам механізм правового регулювання (норми права, юридичні факти, форми реалізації правових приписів, акти реалізації прав та обов'язків), суб'єкти та об'єкти права, методи, за допомогою яких відбувається взаємодія цих суб'єктів з об'єктами. Тобто даний механізм повинен забезпечувати фактичну реалізацію стимулювання, гарантій, нормативів, заборон, зобов'язань та обмежень.

В даному контексті правовий механізм ЦВС у СБіО України може реалізуватись через правове регулювання питань щодо спроможностей СБіО України у сфері ЦВС, як частини міжвідомчої системи ЦВС, узгодження правових норм з питань розвитку ЦВС у СБіО України з урахуванням поточних загроз національній безпеці України в інформаційній сфері, урегулювання питань цивільно-військових відносин тощо.

Аналізуючи організаційний механізм ЦВС у СБіО України, звернемося до праць науковців Н.Р. Нижника та О.А. Машкова, де організаційний механізм державного управління вони описують як "сукупність різних за своєю природою конкретних організаційних елементів у механізмі, що мають організовувати регулювання, управління в інтересах державної влади, ефективну діяльність державно-управлінської системи" [7].

Дослідник К.С.Кандагура, конкретизуючи організаційний механізм у державному управлінні зауважує, що "він є підсистемою управління, призначеною для перетворення певного організуючого впливу органу державної влади (суб'єкта) у бажану (цільову) поведінку, результативність та ефективність діяльності об'єкта управління" [8].

Ми же, для створення умов з метою впровадження елементів системи ЦВС у СБіО України та забезпечення міжвідомчої координації в розроблені принципів та політик співпраці у сфері ЦВС, пропонуємо створення та організацію навчально-наукових центрів ЦВС у складових СБіО України відповідно до принципів та стандартів, прийнятих державами-членами НАТО, впровадження наукових результатів в інтересах органів державної влади України на підтримку формування та реалізації політики у сфері безпеки і оборони України. Задля чого, крім удосконалення системи управління та організаційної структури підрозділів, які виконують функції ЦВС, удосконалення системи професійної підготовки фахівців ЦВС та їх професійних компетенцій, необхідно забезпечити ефективну міжвідомчу координацію в розроблені принципів та політик співпраці у сфері ЦВС з урахуванням досвіду держав-партнерів у зазначеній сфері.

До політичних напрямів державної політики у сфері забезпечення державної безпеки, окреслених в Указі Президента України "Про Стратегію забезпечення державної безпеки України" відносяться: "розвиток державно-приватного партнерства з урахуванням пріоритетності інтересів держави в системі забезпечення державної безпеки" та "урахування міжнародного досвіду щодо функціонування системи державного управління" [9]. На сьогоднішній день, існує широке коло різноманітних підходів до трактування сутності політичного механізму з різних позицій, однак спроби окремих дослідників об'єднати всі позиції разом у межах однієї розгалуженої структури даного механізму, на жаль, призводять до втрати логіки управлінського процесу та зменшення ролі інших державно-управлінських механізмів.

Реалізацію політичного механізму ЦВС у СБіО України ми бачимо через: імплементацію міжнародних проектів та програм, спрямованих на впровадження ЦВС у СБіО України; залучення до співробітництва у сфері ЦВС міжнародних урядових та неурядових організацій; формування довіри українського суспільства до воєнної політики держави задля підтримки курсу з набуття членства в ЄС та НАТО; забезпечення підтримки України на політичному рівні провідними державами світу тощо.

При аналізі інформаційного механізму слід враховувати, що протидія зовнішнім загрозам інформаційній безпеці України відбувається в умовах прогресування тенденції до переформатування сфер впливу в світому просторі. Російська Федерація ніколи не відмовиться від своїх агресивних амбіцій у сусідніх державах зокрема і у світі загалом, ретельно вибираючи ті держави, які, на її думку, дозволяють їй проявити себе як глобальну силу на світовій арені.

Як зазначається у [10] "на перший план виходить проблема визначення глобальних цілей Російської Фе-

дерації. Якщо проаналізувати сутність заяв та дій Російських політиків, то цілком вірогідним є припущення, що з метою забезпечення стабільності існуючого в Росії режиму та відволікання уваги населення від внутрішніх проблем, діюча верхівка прагне досягнути успіхів у російській експансії на Захід". Очевидно, що повернення України в сферу впливу Російської Федерації "неможливо реалізувати без руйнування засад існування альянсів, до складу яких входять країни Східної Європи, в тому числі засад існування Євросоюзу".

Інформаційна складова в даному контексті відіграє одну з основних ролей. Наприклад, в той час, коли ліберальні цінності, що покладені в основу взаємодії держав-членів ЄС, подобаються та приваблюють населення сусідніх держав, в тому числі й України, президент Російської Федерації в інтерв'ю газеті Financial Times заявляв, що "ліберальна ідея віджила своє остаточно". Ще задовго до незаконної окупації Криму, на Мюнхенській конференції про Україну він казав як про "неспроможну державу". А після повномасштабного військового вторгнення держави-агресора на територію України, вже відкрито він озвучує те, що було завуальовано під пропагандистські наративи, які Кремль просував останні роки.

Тобто керівництво держави-агресора, в рамках ведення широкої інформаційної війни, як складової гібридної агресії, зосереджується на боротьбі за свідомість людей (свого населення, населення держави, проти якої веде гібридну агресію, світового суспільства з метою введення в оману стосовно істинних її намірів). А основними суб'єктами в інформаційній боротьбі стають ЗМІ, Інтернет, телебачення та інші засоби масової комунікації. Російська Федерація на постійній основі та протягом багатьох останніх років поширює неправдиву інформацію про Україну через ЗМІ та соціальні мережі.

Розглядаючи спеціальний механізм ЦВС у СБіО України слід враховувати, що військова інформаційна операція відбувається в рамках стратегічних комунікацій, складовою яких відповідно до [4] визначено ЦВС, та охоплює декілька галузей, а не тільки військову, що в свою чергу зумовлює функцію персоналу щодо аналізу, планування, оцінки та інтегрування інформаційної діяльності для створення бажаного впливу на волю, розуміння та навіть спроможності противника та його потенційних аудиторій.

ВИСНОВКИ З ПРОВЕДЕНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ЦЬОМУ НАПРЯМІ

Проведений аналіз проблемних питань механізмів реалізації ЦВС у СБіО України дає підстави стверджувати, що законодавство у сфері національної безпеки України за допомогою впровадження ЦВС у СБіО України, є значною мірою декларативними, оскільки не містять чіткого й осмисленого замислу їх реалізації, реалістичної оцінки зовнішніх і внутрішніх факторів в інтересах досягнення основної ідеї, чітких конкретних цілей, термінів і послідовності досягнення визначення основних зусиль, конкретних ресурсів, сил і засобів, які необхідно залучити.

З'ясовано, що закладені у них норми щодо взаємодії та координації дій органів державної влади та структур СБіО України як у мирний час, так і в особливий період не враховують особливостей нового типу зовнішньої агресії, під час якої застосовуються не лише традиційні військові операції, а й різноманітні невоєнні (політичні, інформаційні, економічні) сили та засоби боротьби.

Виявлено проблемні питання механізмів реалізації ЦВС у СБіО України, а саме:

1. Стосовно правових механізмів: низький рівень правового регулювання питань щодо спроможностей СБіО України у сфері ЦВС, як складової загальнодержавної та міжвідомчої системи ЦВС; відсутність концептуальної правової бази з питань врегулювання механізмів ЦВС у СБіО України; невизначеність суті, змісту форм і методів, складових та інших параметрів ефективного функціонування системи ЦВС у СБіО України у чинній нормативно-правовій, з урахуванням поточних загроз національній безпеці України.

2. Стосовно організаційних механізмів: слабка ефективність міжвідомчої взаємодії та її залежність від міжособистісних контактів; необхідність нормативного закріплення механізмів ЦВС у СБіО України, створення навчально-наукових центрів ЦВС у складових СБіО України відповідно до принципів та стандартів, прийнятих державами-членами НАТО, та розбудова належної навчально-методичної бази у цій сфері.

3. Стосовно політичних механізмів: низький рівень розвитку міжнародної взаємодії у сфері ЦВС у СБіО України.

4. Стосовно інформаційних механізмів: наявність відчуття у певної частини населення України відсутності зовнішніх загроз інформаційного характеру та чіткого розуміння причин і джерел їх появи.

5. Стосовно спеціальних механізмів: потреба у навчанні співробітників у сфері ЦВС кризовим і стратегічним комунікаціям та стратегічному плануванню.

Література:

1. Lasica D. Strategic Implications of Hybrid War: A Theory of Victory. Monograph / D. Lasica. — School of advanced military studies US Army Command and General Staff College, Fort Leavenworth, Kansas, USA, 2009. URL: https://apps.dtic.mil/sti/pdfs/ADA513663.pdf (Accessed 22 Oct 2022).

2. Капштик О.В. Стратегічні комунікації як ефективний механізм протидії гібридній війні. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2016. № 1. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1275 (Дата звернення: 23.10.2022).

3. Телелим В.М., Музиченко Д.П., Пунда Ю.В. Планування сил для виконання бойових завдань у "гібридній війні" / В.М. Телелим, Д.П. Музиченко, Ю.В. Пунда // Наука і оборона. — 2014. — № 3. — С. 30—35.

4. Доктрина зі стратегічних комунікацій: затв. наказом Головнокомандувача Збройних Сил України від 12.10.2020 р.

5. Ушаков І.В. Нормативно-правове регулювання реалізації цивільно-військового співробітництва в Україні. Інвестиції: практика та досвід. 2021. № 24. С. 103—107.

6. Коссе Д.Д. Значення та сутність правового режиму в правовій системі України. Часопис Київського університету права. 2010. № 2. С. 25—29.

7. Нижник Н.Р., Машков О.А. Системний підхід в організаціях державного управління: навч. посіб. / за заг. ред. Н. Р. Нижник. Київ.: УАДУ, 1998. 159 с.

8. Кандагура К.С. Механізм державного управління у сфері взаємовідносин влади з інститутами громадянського суспільства. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2015. № 1. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=808 (Дата звернення: 28.10.2022).

9. Указ Президента України "Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 30 грудня 2021 року "Про Стратегію забезпечення державної безпеки України" від 16 лютого 2022 року № 56/2022. URL: https://www.president.gov.ua/documents/562022-41377 (Дата звернення: 28.10.2022).

10. Шевчук В.В., Пунда Ю.В. Міграційна криза як складова гібридної війни. Сучасні інформаційні технології у сфері безпеки та оборони. 2020. № 2. URL: http://sit.nuou.org.ua/article/view/208950 (Дата звернення: 29.10.2022).

References:

1. Lasica, D.T. (2009), "Strategic Implications of Hybrid War: A Theory of Victory", School of advanced military studies US Army Command and General Staff College, Fort Leavenworth, Kansas, USA, available at: https://apps.dtic.mil/sti/pdfs/ADA513663.pdf (Accessed 22 Oct 2022).

2. Kapshtyk, O.V. (2016), "Strategic communications as an effective mechanism of counteraction of the hybrid war", Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok, vol. 1, available at: http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1275 (Accessed 23.10.2022).

3. Telelym, V.M. Muzychenko, D.P. and Punda Yu.V. (2014), "Planning forces for the execution of combat tasks in the "hybrid war"", Nauka i oborona, vol. 3, pp. 30—35.

4. Commander-in-Chief of the Armed Forces of Ukraine (2020), "Doctrine of strategic communications", available at: http://stratcom.nuou.org.ua/wp-content/uploads/2020/10/%D0%94%D0%BE%D0%BA%D1%82%D1%80%D0%B8%D0%BD%D0%B0-%D0%B7%D1%96-%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B8%D1%85-%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D1%83%D0%BD%D1%96%D0%BA%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%B9.pdf (Accessed 22 Oct 2022).

5. Ushakov, I.V. (2021), "Normative-legal regulation of the implementation of civil-military cooperation in Ukraine", Investytsii: praktyka ta dosvid, vol. 24, pp. 103—107.

6. Kosse, D.D. (2010), "Meaning and essence of the legal regime in the legal system of Ukraine", Chasopys Kyivs'koho universytetu prava, vol. 2, pp. 25—29.

7. Nyzhnyk, N.R. and Mashkov, O.A. (1998), Systemnyj pidkhid v orhanizatsiiakh derzhavnoho upravlinnia [System approach in public administration organizations], UADU, Kyiv, Ukraine.

8. Kandahura, K.S. (2015), "The mechanism of government administration in power relations with civil society", Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok, vol. 1, available at: http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=808 (Accessed 28.10.2022).

9. President of Ukraine (2022), Decree "On the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine dated December 30, 2021 "On the Strategy for Ensuring State Security of Ukraine"", available at: https://www.president.gov.ua/documents/562022-41377 (Accessed 28.10.2022).

10. Shevchuk, V.V. and Punda, Yu.V. (2020), "Migration crisis as a component of a hybrid war", Suchasni informatsijni tekhnolohii u sferi bezpeky ta oborony, vol. 2, available at: http://sit.nuou.org.ua/article/view/208950 (Accessed 29.10.2022).

Стаття надійшла до редакції 07.11.2022 р.

АГРОСВІТ

www. agrosvit. info

Передплатний індекс: 23847

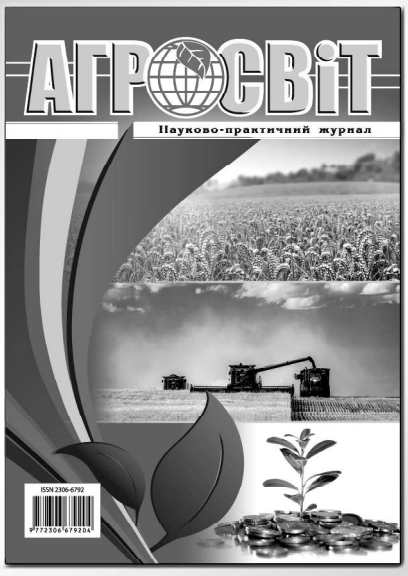

Виходить 24 рази на рік

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України з ЕКОНОМІЧНИХ НАУК (Категорія «Б»)

Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292